

Diarienummer: DO 2025/1345

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över På språklig grund (SOU 2025:9)

Diskrimineringsombudsmannen, DO, lämnar utifrån sitt uppdrag nedanstående synpunkter.

Betänkandet består av två delar.

Del 1

I den första delen lägger utredningen fram förslag på förändringar av ämnet svenska som andraspråk i syfte att ämnet bättre ska möta behoven både hos elever som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket och hos elever som kommit längre i sin andraspråksutveckling. DO är positiv till att förbättra förutsättningarna för elever som är nybörjare i svenska och läser svenska som andraspråk. Myndigheten är därför i huvudsak positiv till förslaget om att införa grundläggande svenska som andraspråk med nya kursplaner, men vill framföra vissa synpunkter enligt nedan.

Ett kartläggningsmaterial för bedömning av en elevs behov av svenska som andraspråk ska utarbetas (8.1.9)

Ett av utredningens förslag är att en rektors beslut om svenska som andraspråk och dess olika kursplaner i de obligatoriska skolformerna ska fattas med stöd av ett nationellt kartläggningsmaterial. DO välkomnar framtagandet av ett sådant kartläggningsmaterial men vill i sammanhanget påtala vikten av att beslut om att placera elever i svenska som andraspråk, oavsett kursplan, måste fattas utifrån en individuell bedömning av elevens språkkunskaper och behov. Av anmälningar om diskriminering till DO och i myndighetens dialog med organisationer i civila samhället framkommer dock att så inte alltid är fallet i dag. Det förekommer att elever placeras i svenska som andraspråk utifrån exempelvis etnisk tillhörighet, av skäl som har samband med funktionsnedsättning eller som en följd av att vårdnadshavare har ansökt om modersmålsundervisning för eleven. DO vill mot denna bakgrund understryka nödvändigheten att kartläggningsmaterialet bidrar till att säkerställa att beslut om placering av

elever i svenska som andraspråk grundas i individuella bedömningar och inte i generella föreställningar som har samband med exempelvis etnisk tillhörighet. Det är viktigt att sådana risker för diskriminering undanröjs i hela beslutsprocessen, även när det kommer till frågan om vilka elever som aktualiseras för en kartläggning innan rektors bedömning och vid beslut. Det är även nödvändigt att ansvariga för kartläggningen ges adekvat kompetens så att kartläggningarna kan bidra till att beslut fattas på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt i hela landet.

Del 2

I utredningens andra del behandlas den del av uppdraget som handlar om att analysera om, och i så fall hur, deltagande i modersmålsundervisning påverkar elevers integration, studieresultat och kunskapsutveckling i svenska språket i olika stadier och skolformer, och vid behov föreslå åtgärder för att säkerställa att modersmålsundervisningen inte inverkar negativt på elevers integration eller kunskapsutveckling i svenska språket. Denna del av utredningen innehåller inga skarpa förslag med tillhörande författningsförslag utan redovisar endast slutsatser från utredningsarbetet genom ett antal bedömningar. Mot denna bakgrund väljer DO att inte lämna några synpunkter på utredningens andra del. I sammanhanget vill DO ändå passa på att lyfta vikten av att stärka modersmålsundervisningen och att vidta skyndsamma och adekvata åtgärder för att utifrån bland annat Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och befintlig forskning säkerställa barn och elevers rätt till utbildning i och på sitt modersmål.

Beslut i detta ärende har fattats av chefen för utvecklings- och analysenheten Cecilia Narby efter föredragning av experten Björn Brodin.

Cecilia Narby